

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ενότητα 10: Ο Υπερρεαλισμός στις τέχνες

Άννα-Μαρίνα Κατσιγιάννη
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοποί Ενότητας

Βασικός σκοπός της δέκατης διδακτικής ενότητας είναι η αδρομερής παρουσίαση των επιτευγμάτων του υπερρεαλισμού στις εικαστικές τέχνες.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Υπερρεαλισμός και κινηματογράφος
2. Υπερρεαλισμός και ζωγραφική
3. Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολλάζ)
4. Υπερρεαλισμός και φωτογραφία

Περιγραφή μαθήματος

Στη δέκατη ενότητα εξετάζεται η επίδραση του υπερρεαλισμού στις εικαστικές τέχνες. Πιο συγκεκριμένα θα παρουσιαστούν τα επιτεύγματα του υπερρεαλιστικού κινήματος στον κινηματογράφο, στη ζωγραφική, στο φωτομοντάζ και στη φωτογραφία.

Ο υπερρεαλισμός στις τέχνες

Ο σουρρεαλισμός κατέκτησε και νέες περιοχές:

- τον κινηματογράφο,
- τη ζωγραφική,
- το φωτομοντάζ (κολλάζ),
- τη φωτογραφία

Υπερρεαλισμός και κινηματογράφος

- Η ταινία του Luis Bunuel, *Ανδαλουσιανός σκύλος* (*Un Chien andalou*) επέδειξε την ικανότητα του κινηματογράφου να διεγείρει το υποσυνείδητο.
- Ο ίδιος ο Bunuel αποκαλούσε το έργο του «ενσυνείδητο ψυχικό αυτοματισμό».

Υπερρεαλισμός και κινηματογράφος

[Luis Buñuel: Un Chien andalou \(1928\) – YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=BIKYF07Y4kA)
www.youtube.com/watch?v=BIKYF07Y4kA

Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=BIKYF07Y4kA>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Η ζωγραφική για τον υπερρεαλισμό:

- Μέσο / κώδικας να απελευθερωθεί το καταπιεσμένο ασύνειδο.
- Αυτοματισμός.
- Εικόνες (απομακρυσμένες > κινητοποίηση της φαντασίας).
- Μεταφορά (= όχι παρομοίωση, όχι εκλογίκευση).
- Παραίσθηση και όνειρο.
- Κατά της αρχής της ταυτότητας.
- Κατά των μορφολογικών κανόνων.
- Το περιεχόμενο αποφασίζει για την αναπαράστασή του.

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico , *The Uncertainty of the Poet*, 1913

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/giorgio-de-chirico/the-uncertainty-of-the-poet-1913>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico, *Piazza d'Italia*, 1913

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/giorgio-de-chirico/piazza-d-italia-1913#supersized-artistPaintings-194522>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico, *Melancholy of a Beautiful Day*, 1913

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico, *Mystery and Melancholy of a Street*, 1914

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/giorgio-de-chirico#supersized-metaphysical-art-194491>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico, *The Song of Love*, 1914

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/giorgio-de-chirico#supersized-metaphysical-art-194621>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Giorgio de Chirico, *Two Heads*, 1918

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/giorgio-de-chirico/two-heads-1918#supersized-artistPaintings-194632>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Max Ernst, *Katharina Ondulata*, 1920

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/max-ernst/katharina-ondulata-1920>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Max Ernst, *She Guards Her Secret*, 1925

Πηγή: <http://www.moma.org/collection/works/94234?locale=en>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Max Ernst, *La joie de vivre*, 1936

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Hans Arp, *Abstract Composition*, 1915

Πηγή: http://www.wikiart.org/en/jean-arp/not_detected_242994#supersized-artistPaintings-242967

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

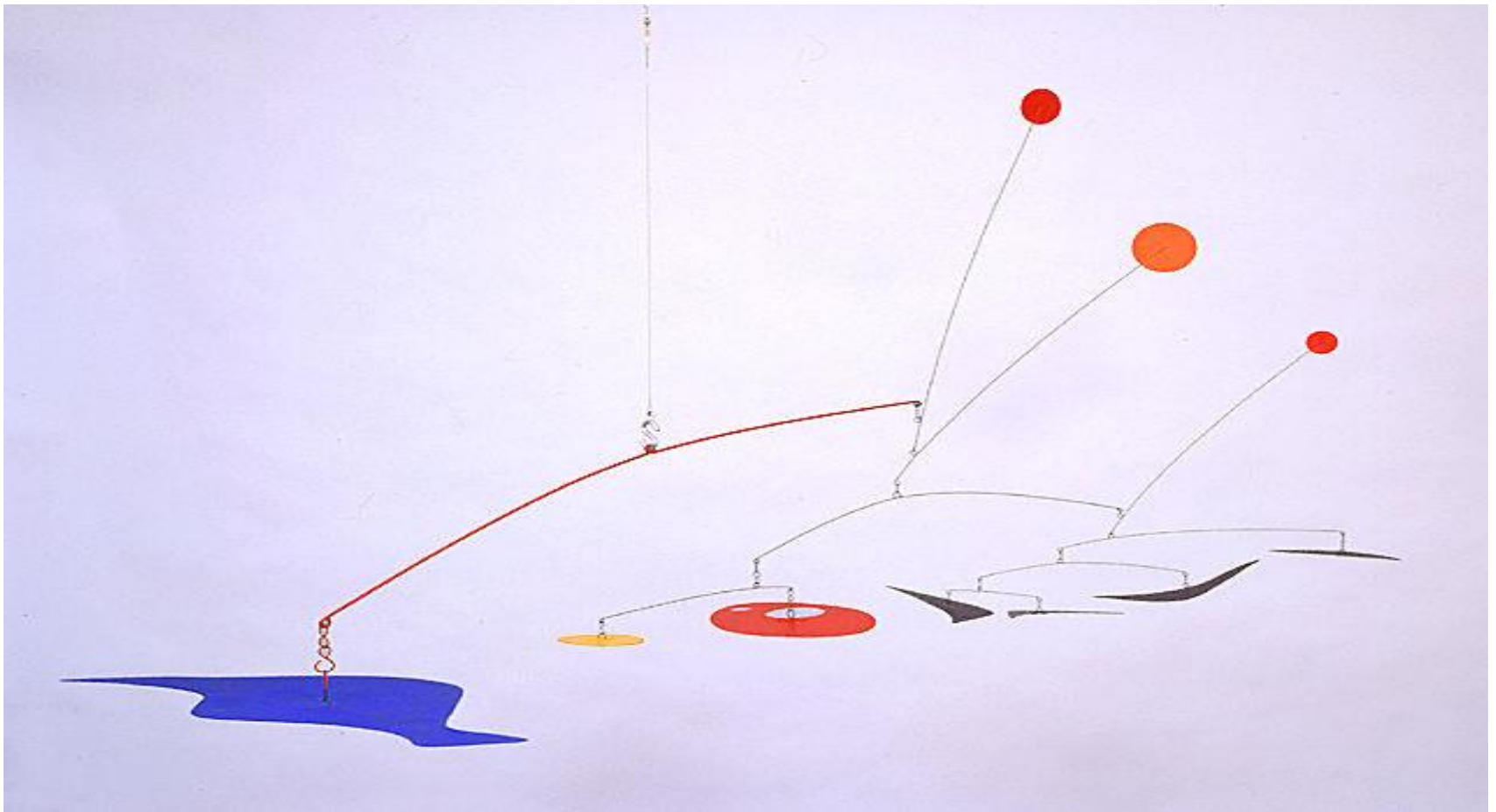
Hans Arp, *Egg Board*, 1922

Πηγή: http://www.wikiart.org/en/jean-arp/not_detected_242994#supersized-artistPaintings-242994

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

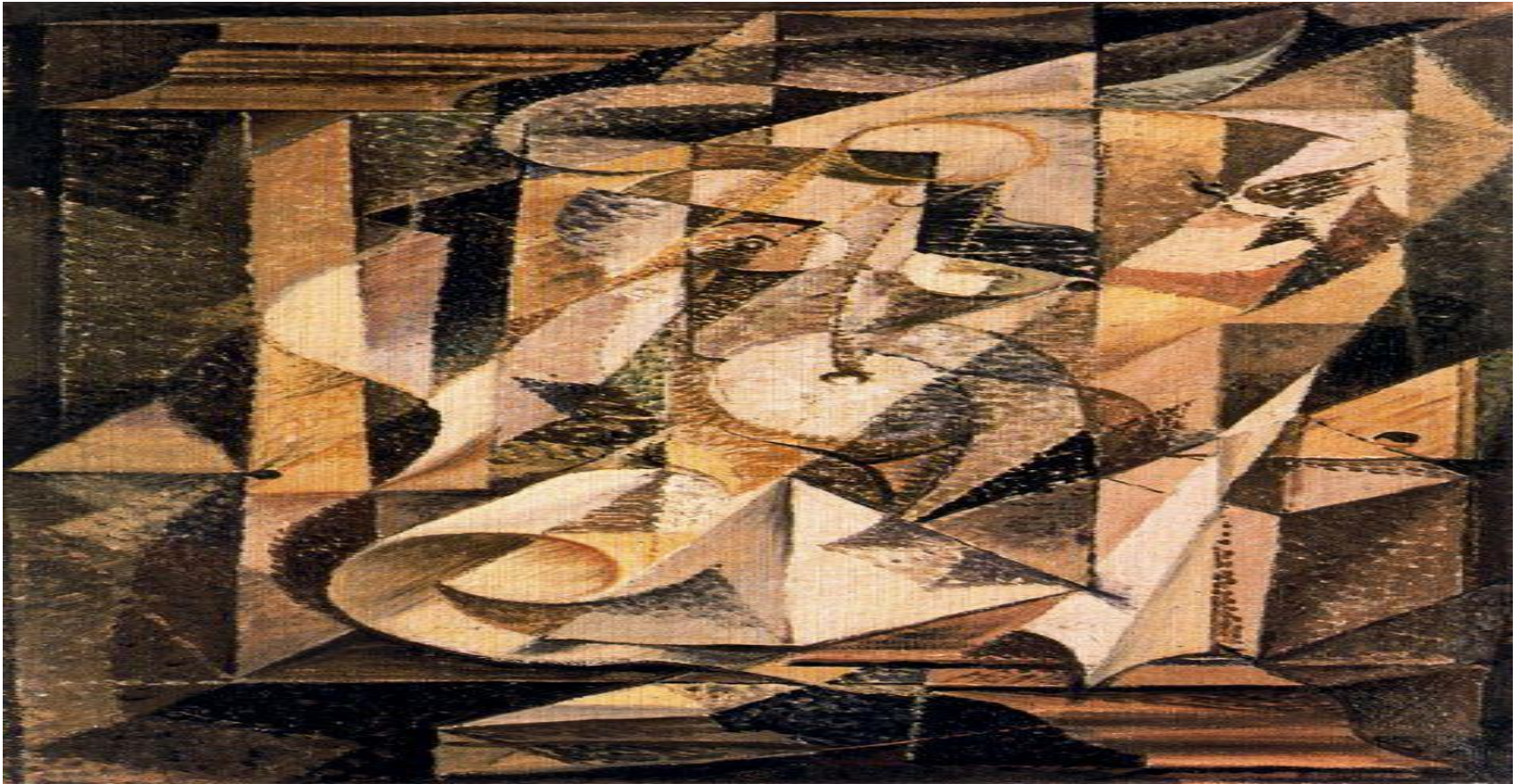
Alexander Calder, *Four Boomerangs*, 1949

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Calder-Polychrome_and_Horizontal_Bluebird.jpg

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

André Masson, *Woman holding a bird*, 1924

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/andre-masson/games-centaurs#supersized-artistPaintings-286866>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

André Masson, *The Workshop of Dedalus*, 1939

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/andre-masson/games-centaurs#supersized-artistPaintings-275765>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

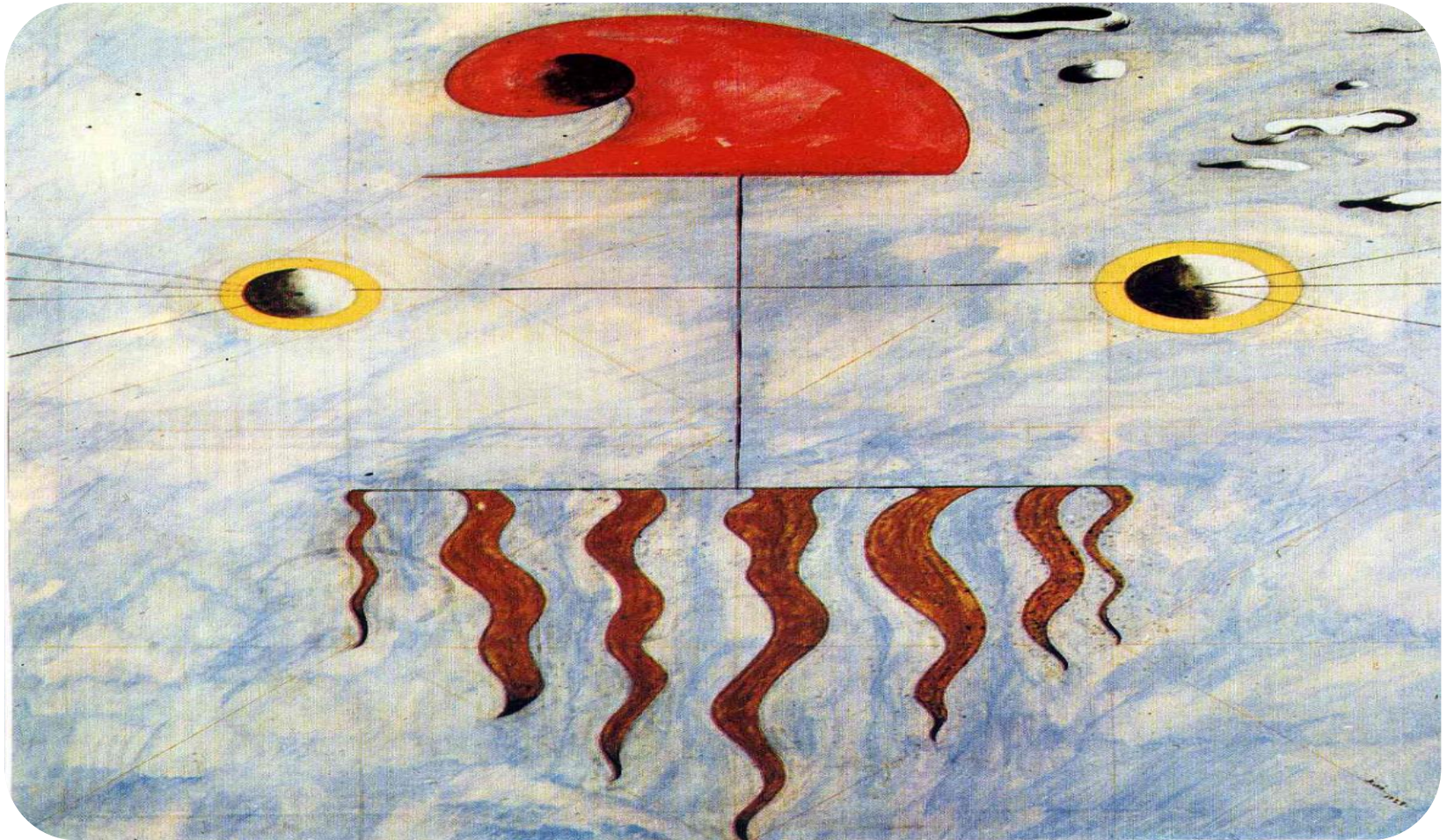
André Masson, *Meditation on an Oak Leaf*, 1942

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/andre-masson/games-centaurs#supersized-artistPaintings-275764>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Joan Miro, *Head of a Catalan Peasant*, 1925

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/joan-miro#supersized-surrealism-227910>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Joan Miro, *Landscape (The Hare)*, 1927

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/joan-miro#supersized-surrealism-227917>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Pablo Picasso, *Crucifixion*, 1930

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/crucifixion-1930#supersized-artistPaintings-223850>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Pablo Picasso, *Man with a straw hat and an ice-cream*, 1938

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/pablo-picasso#supersized-neoclassicist-surrealist-224105>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

René Magritte, *The Lovers*, 1928

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/rene-magritte#supersized-surrealism-211569>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

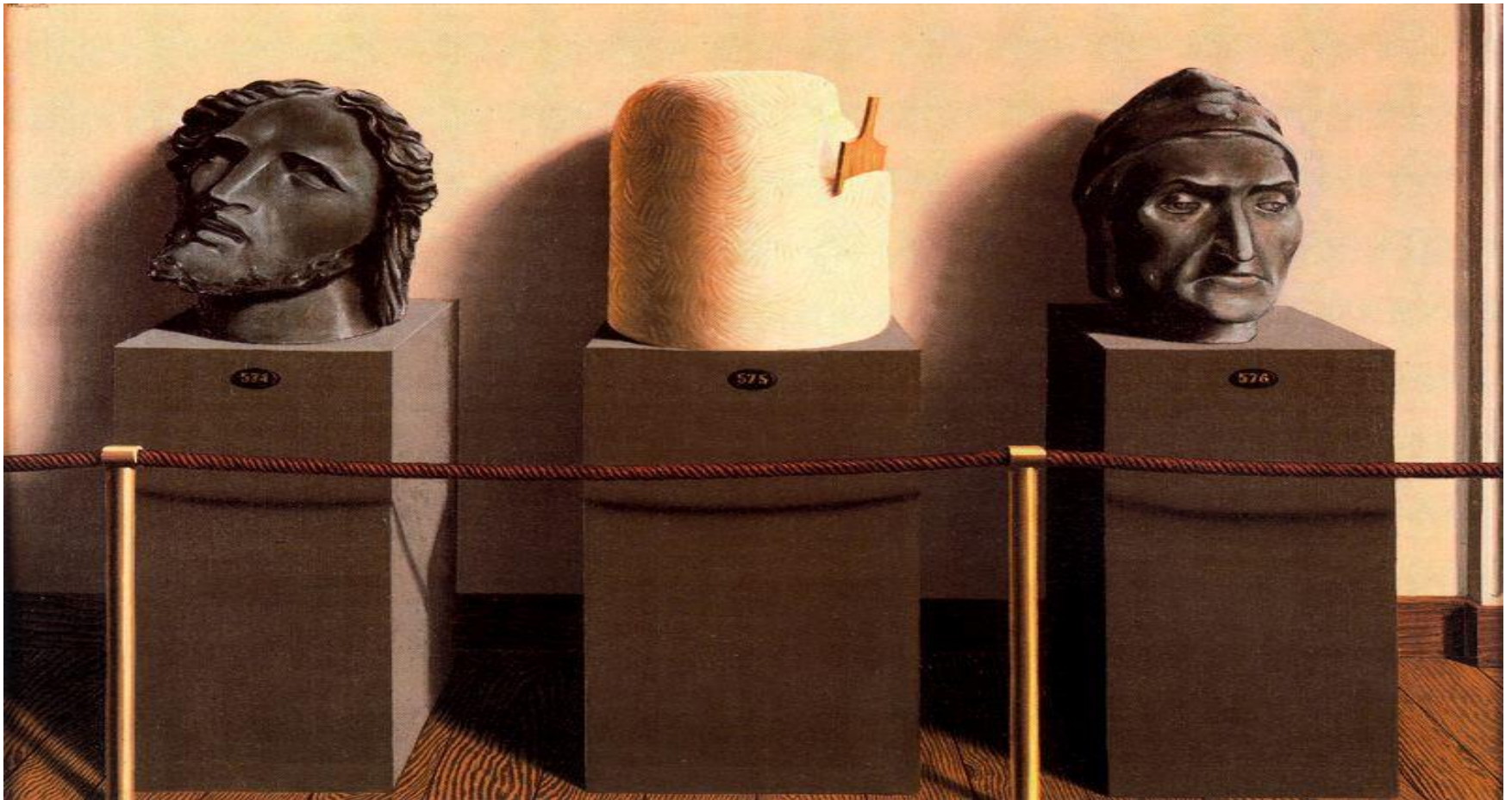
René Magritte, *Rape*, 1934

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/rene-magritte#supersized-surrealism-211442>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

René Magritte, *Eternity*, 1935

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/rene-magritte/eternity-1935#supersized-artistPaintings-211343>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

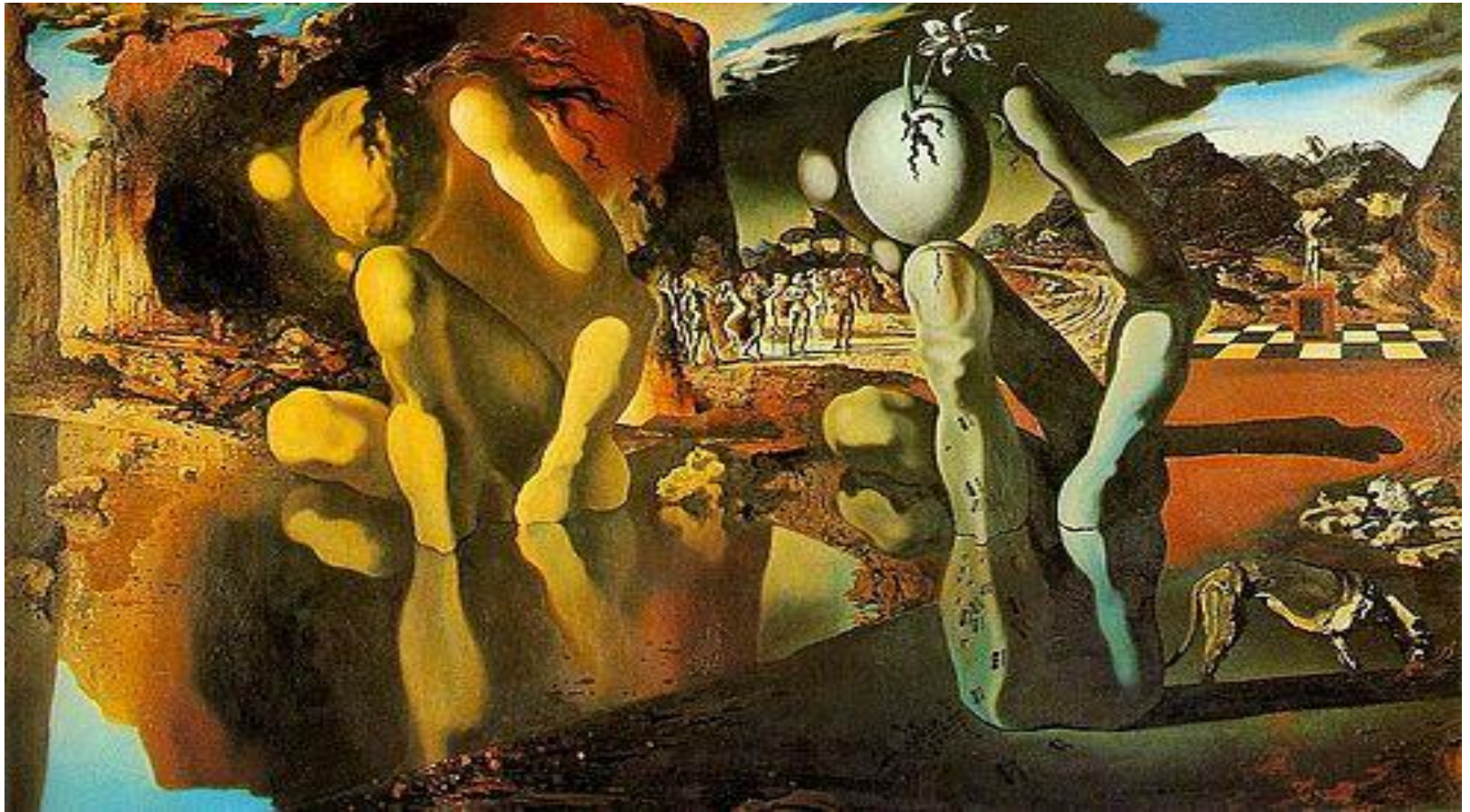
Salvador Dalí, *The Persistence of Memory*, 1931

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:The_Persistence_of_Memory.jpg

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

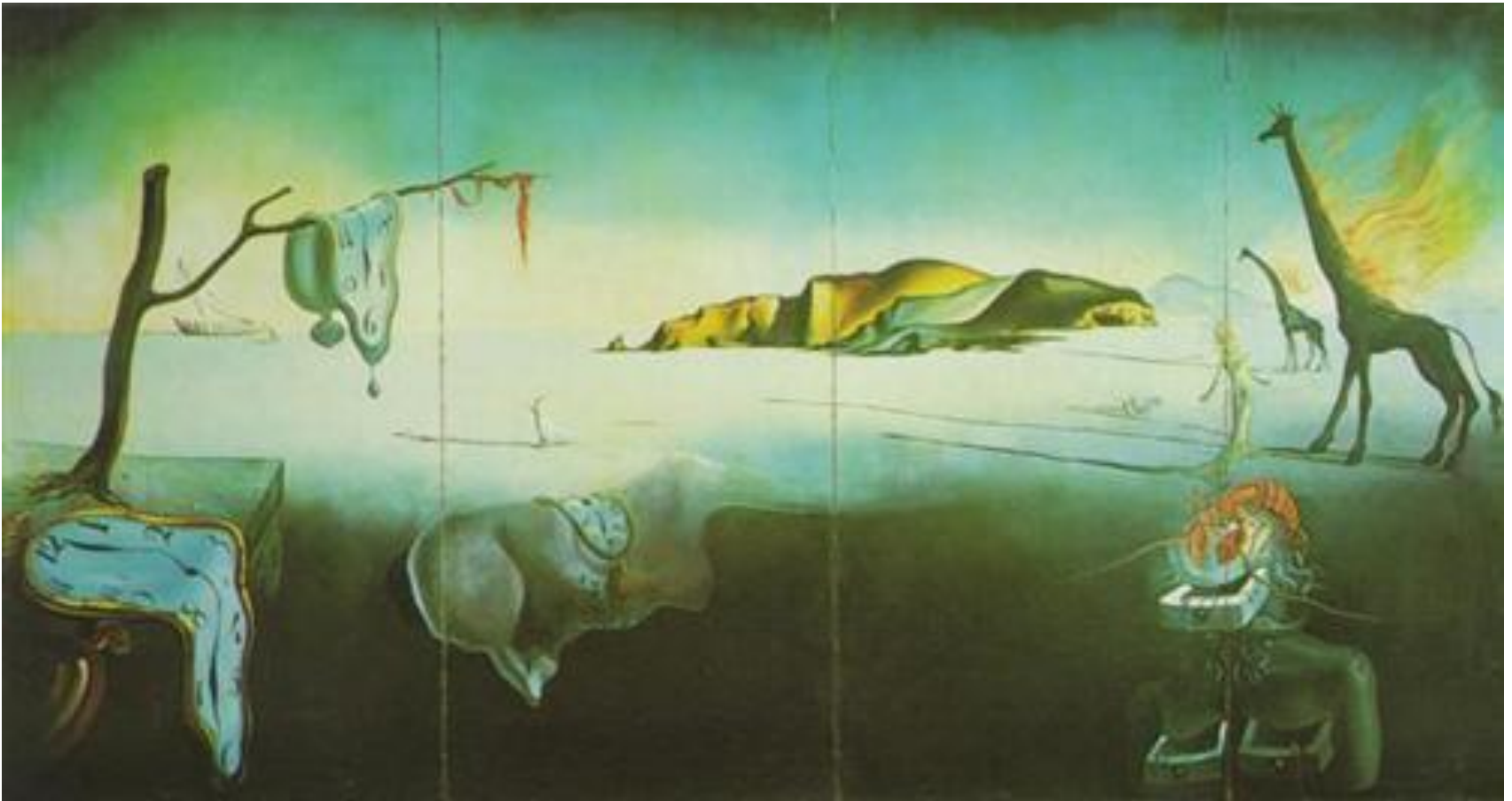
Salvador Dalí, *Metamorphosis of Narcissus*, 1937

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Metamorphosis_of_Narcissus.jpg

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Salvador Dalí, *The Dream of Venus*, 1939

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/salvador-dali/the-dream-of-venus#supersized-artistPaintings-221575>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Hans Bellmer, *The Doll*, 1936

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/hans-bellmer#supersized-surrealism-287260>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

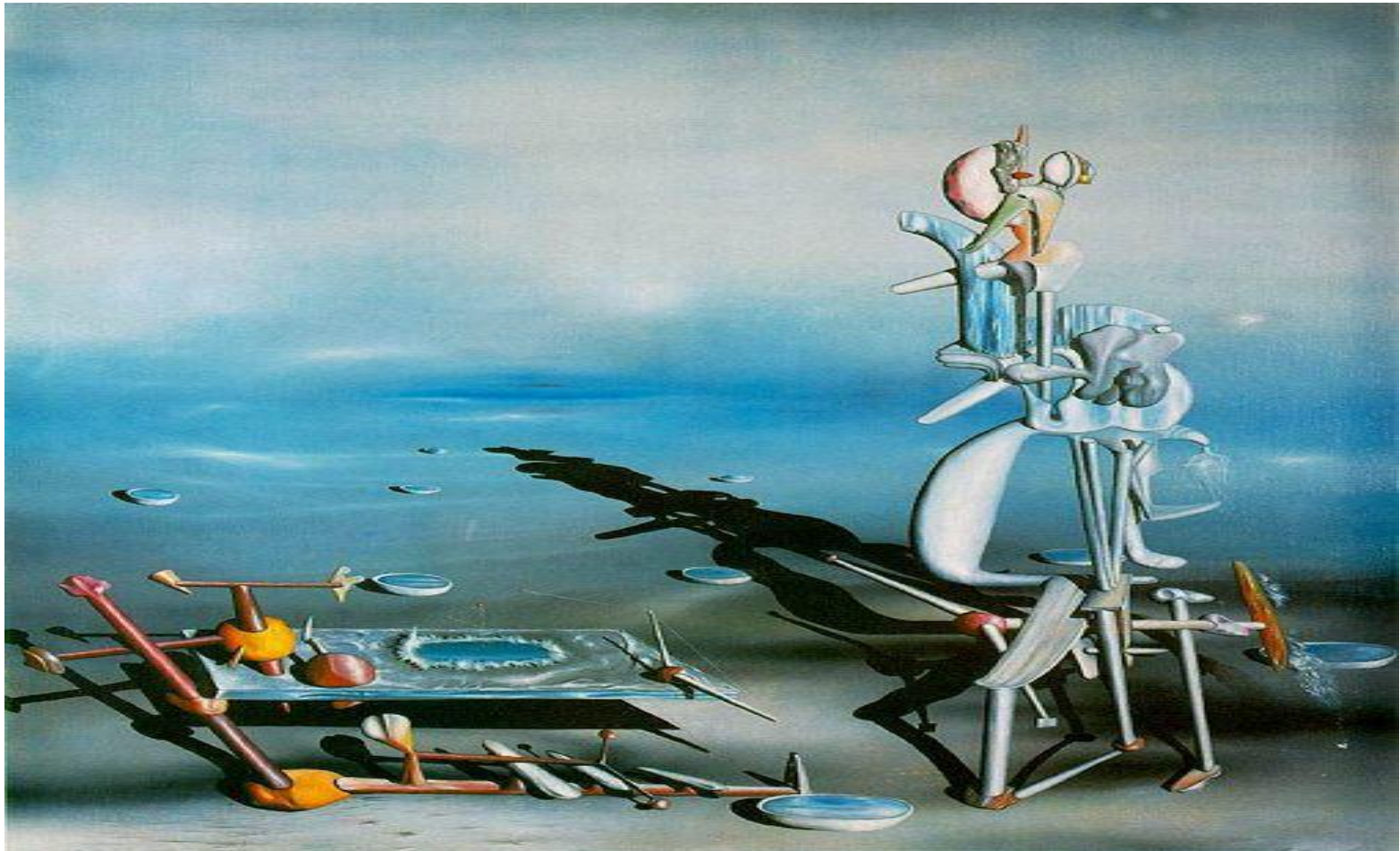
Man Ray, *The Imaginary Portrait of the Marquis de Sade*, 1938

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/man-ray#supersized-portrait-210874>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Yves Tanguy, *Indefinite Divisibility*, 1942

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Indefinite_Divisibility.jpg

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Paul Delvaux, *Nymphs bathing*, 1938

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/paul-delvaux/nymphs-bathing-1938#supersized-artistPaintings-243147>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Paul Delvaux, *The Sleeping Venus*, 1943

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/paul-delvaux/the-sleeping-venus-1943#supersized-artistPaintings-243197>

Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Paul Delvaux, *The Sleeping Venus*, 1944

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/paul-delvaux/the-sleeping-venus-1944#supersized-artistPaintings-243198>

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Νίκος Εγγονόπουλος

Πηγή: http://e-didaskalia.blogspot.gr/2014/10/blog-post_438.html

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Νίκος Εγγονόπουλος

- Για τα έργα του χρησιμοποίησε δύο ειδών χρώματα: λάδια και αυγοτέμπερες.
- Η χρωματική ένταση των έργων του είναι από τα κύρια χαρακτηριστικά τους.
- Η τεχνική που ακολουθεί έλκει την καταγωγή της από το Βυζάντιο.
- Ωστόσο διαφοροποιείται πολύ από την αγιογραφία που ρέπει στην αποσωματοποίηση.
- Οι φιγούρες του Εγγονόπουλου είναι τόσο ογκώδεις που μοιάζουν τρισδιάστατες.

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Νίκος Εγγονόπουλος: *Ποιητής και η Μούσα*, 1938

Πηγή: <http://www.pi-schools.gr/lessons/aesthetics/eikastika/afises/index.php?id=41&v=1>

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Νίκος Εγγονόπουλος: *Το πνεύμα της μοναξιάς*, 1939

Πηγή: http://texni-zoi.blogspot.gr/2013/09/blog-post_18.html

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και ζωγραφική

Νίκος Εγγονόπουλος: *Εμφύλιος πόλεμος*, 1948

Πηγή: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C105/65/529,1883/>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολάζ)

Kurt Schwitters, *Das Unbild*, 1919

Πηγή: <https://en.wikipedia.org/wiki/File:DasUnbild.jpg>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολάζ)

Kurt Schwitters, *Mai 191*, 1919

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/kurt-schwitters#supersized-collage-284185>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολάζ)

Salvador Dalí, *Playing in the Dark*, 1929

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/salvador-dali/playing-in-the-dark#supersized-artistPaintings-221301>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολάζ)

Salvador Dalí, *The First Days of Spring*, 1929

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:The_First_Days_of_Spring.jpg

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολάζ)

Salvador Dalí, *The Phenomenon of Ecstasy*, 1933

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολλάζ)

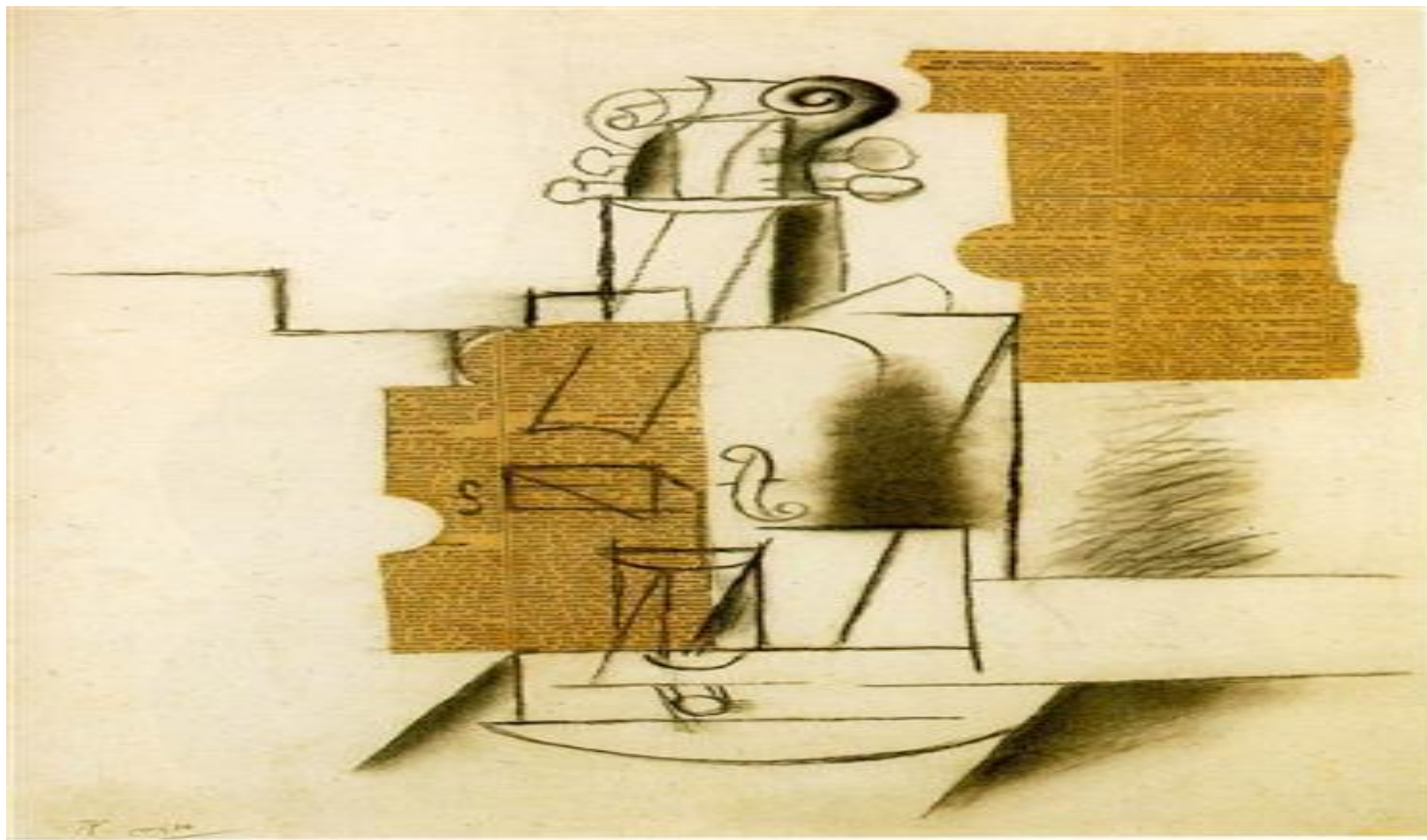
Pablo Picasso, *Les Femmes d'Alger (O. J. R. Version O)*, 1907

Πηγή: [https://en.wikipedia.org/wiki/File:Les Femmes d'Alger \(O. J. R. Version O\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Les_Femmes_d'Alger_(O.J.R._Version_O).jpg)

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολλάζ)

Pablo Picasso, *Violin*, 1912

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/violin-1#supersized-artistPaintings-224718>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολλάζ)

Pablo Picasso, *Femme à la guitare*, 1913

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/woman-with-guitar-1913#supersized-artistPaintings-224791>

Υπερρεαλισμός και φωτομοντάζ (κολλάζ)

Pablo Picasso, *Women at their toilette*, 1938

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/women-at-their-toilette-1938#supersized-artistPaintings-224817>

Υπερρεαλισμός και φωτογραφία

Ο André Breton φωτογραφημένος από τον Man Ray (1930)

Πηγή: <http://www.wikiart.org/en/man-ray/andr%C3%A9-breton-1930#supersized-artistPaintings-210891>

Υπερρεαλισμός και φωτογραφία

Kurt Seligmann, *Ultra-Furniture*, 1938

Πηγή: <https://www.usc.edu/schools/annenberg/asc/projects/comm544/library/images/746bg.jpg>

Ελληνικός Υπερρεαλισμός και φωτογραφία

Ανδρέας Εμπειρικός ως φωτογράφος

Πηγή: <http://www.fotoart.gr/arthra/empeirikos/>

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Άννα-Μαρίνα Κατσιγιάννη,
Τίτλος μαθήματος: «Πρωτοπορίες στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία και
στην τέχνη του 20^{ού} αιώνα. Ενότητα 10: Ο Υπερρεαλισμός στις
τέχνες».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1853/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει) μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

